

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาเพื่อหาผลกระทบและความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของอุตสาหกรรมพืชน้ำมันและน้ำมันพืชที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ และเพื่อหาอัตราการคุ้มครองของอุตสาหกรรมพืชน้ำมันและน้ำมันพืช โดยศึกษาเฉพาะพืชน้ำมันที่นำไปสกัดเป็นน้ำมันพืชเพื่อใช้บริโภคที่สำคัญเท่านั้น ได้แก่ ถั่วเหลือง ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เมล็ดนุ่น เมล็ดฝ้ายและรำข้าว

พืชน้ำมันที่ผลิตได้ภายในประเทศยังมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ เนื่องจากพืชน้ำมันหลายชนิดนอกจากจะใช้ในการสกัดน้ำมันแล้ว ยังนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ตลอดจนปัญหาคุณภาพของพืชน้ำมันที่สกัดและมีสิ่งเจือปน ปัญหาอัลฟาทอกซินของถั่วลิสง และปัญหาคุณภาพของรำข้าวและปาล์มน้ำมันที่จะต้องส่งเข้าโรงงานสกัดน้ำมันพืชภายใน 24 ชั่วโมง ดังนั้นจึงต้องมีการนำเข้า ซึ่งรัฐบาลจะต้องมี นโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมเหล่านี้ แต่การที่พืชน้ำมันและน้ำมันพืชมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เมื่อรัฐบาลใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่งกับพืชน้ำมันก็จะมีผลกระทบต่อน้ำมันพืชด้วย จากการศึกษา นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมพืชน้ำมันและน้ำมันพืช พบว่า

ผลกระทบต่อผลผลิตที่เกิดจากการชักนำของอุปสงค์สุดท้าย คือ การผลิตถั่วเหลืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ถั่วลิสง ส่วนน้ำมันพืชที่ผลิตใช้มากที่สุด คือ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม และน้ำมันมะพร้าวตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มพืชน้ำมันและน้ำมันแล้ว พบว่า กลุ่มพืชน้ำมันมีมูลค่าสูงกว่ากลุ่มน้ำมันพืช

ผลกระทบต่อมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากการชักนำของอุปสงค์สุดท้าย ได้แก่ ถั่วลิสง ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุด รองลงมาได้แก่ ถั่วเหลือง สำหรับน้ำมันพืชที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุด ได้แก่ น้ำมันรำข้าว น้ำมันปาล์ม น้ำมันมะพร้าว น้ำมันถั่วลิสง น้ำมันเมล็ดนุ่น น้ำมันเมล็ดฝ้ายและน้ำมันถั่วเหลืองตามลำดับ

ผลกระทบต่อสินค้านำเข้าที่เกิดจากการชักนำของอุปสงค์สุดท้าย ได้แก่ ถั่วเหลือง ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการนำเข้าสูงสุด รองลงมาได้แก่ ถั่วลิสง สำหรับน้ำมันพืชที่ก่อให้เกิด

เกิดผลกระทบต่อการนำเข้าสูงสุด ได้แก่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วลิสงและ
น้ำมันมะพร้าวตามลำดับ

อัตราการก่อให้เกิดรายได้สุทธิจากการส่งออก พืชน้ำมันที่ก่อให้เกิดรายได้สุทธิจาก
การส่งออกสูงสุดได้แก่ ถั่วลิสง รองลงมาได้แก่ ถั่วเหลือง สำหรับน้ำมันพืชที่ก่อให้เกิดรายได้สุทธิ
จากการส่งออกสูงสุด ได้แก่ น้ำมันเมล็ดฝ้าย รองลงมาได้แก่ น้ำมันรำข้าว น้ำมันเมล็ดงัน
น้ำมันมะพร้าว น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วลิสงตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบพืชน้ำมันและ
น้ำมันพืชแล้ว พบว่า กลุ่มพืชน้ำมันมีอัตราการก่อให้เกิดรายได้สุทธิจากการส่งออกสูงกว่ากลุ่มน้ำมันพืช

ผลกระทบเชื่อมโยงข้างหน้าและข้างหลัง กลุ่มพืชน้ำมันจะมีลักษณะเป็นการผลิตที่มีผล
กระทบเชื่อมโยงข้างหน้าสูง ทั้งนี้เพราะพืชน้ำมันจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมการ
ผลิตต่อเนื่องอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่จะพบว่าน้ำมันพืชมีลักษณะเป็นการผลิตที่มีผลกระทบ
เชื่อมโยงข้างหลังสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับพืชน้ำมัน เพราะน้ำมันเป็นสินค้าแปรรูปขั้นสุดท้ายที่นำไป
บริโภคได้ทันที และในสัดส่วนที่สูงกว่าการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมผลิตอื่น

โครงสร้างการคุ้มครองของอุตสาหกรรมพืชน้ำมันและน้ำมันพืช ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมพืช
น้ำมันและน้ำมันพืชมีความแตกต่างกัน โดยที่อัตราการคุ้มครองที่น่าจะเป็นของกลุ่มพืชน้ำมัน
(ถั่วเหลืองและถั่วลิสง) มีอัตราการคุ้มครองทั้ง NRP และ ERP ที่สูงมาก และอัตราการคุ้มครอง
ตามราคาที่แท้จริง (NRP) และอัตราการคุ้มครองตามมูลค่าเพิ่มที่แท้จริง (ERP) ของกลุ่มพืชน้ำมัน
ต่ำกว่าอัตราการคุ้มครองตามราคาที่น่าจะเป็น (NRP) และอัตราการคุ้มครองตามมูลค่าเพิ่ม (ERP)
ซึ่งหมายความว่ารัฐให้ความคุ้มครองสูงมากเกินไป ในขณะที่ให้ความคุ้มครองทางภาษีแก่ผลิตภัณฑ์
น้ำมันพืชในระดับต่ำ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับน้ำมันพืชที่นำเข้าจากต่างประเทศได้

ข้อเสนอแนะ

ตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา ประเทศไทยสามารถผลิตน้ำมันพืชได้เพียงพอกับความต้องการ
ภายในประเทศ ดังนั้นการส่งเสริมพืชน้ำมันจึงควรเน้นหนักที่การผลิตกากพืชน้ำมัน เช่น
กากถั่วเหลืองเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องอื่น ๆ
โดยจะกล่าวถึงการส่งเสริมพืชแต่ละชนิด

ถั่วเหลือง ควรส่งเสริมให้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ เพื่อชดเชยการนำเข้า
ในปัจจุบัน ซึ่งนำเข้าเป็นจำนวนถึงร้อยละ 54.13 ของปริมาณกากถั่วเหลืองที่ใช้ผสมอาหารสัตว์

การที่จะผลิตกากถั่วเหลืองให้เพียงพอกับความต้องการ ต้องเพิ่มปริมาณผลผลิต ถั่วเหลืองให้มากขึ้นเพื่อนำไปสกัดน้ำมัน ในการนี้จำเป็นต้องใช้พื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ล้านไร่ จะทำให้ได้น้ำมันถั่วเหลือง 97,429 ตัน เมื่อรวมกับปริมาณน้ำมันปาล์มที่คาดว่าจะ เพิ่มขึ้นมากแล้ว น้ำมันพืชในตลาดภายในประเทศจะมีเกินความต้องการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อแก้ปัญหานี้

ตลาดน้ำมันถั่วเหลืองในอนาคตขึ้นอยู่กับราคาของน้ำมันถั่วเหลือง เพื่อให้ น้ำมัน ถั่วเหลืองแข่งขันในตลาดน้ำมันพืชได้ ราคาของน้ำมันถั่วเหลืองจะต้องไม่สูงกว่าราคาในตลาดโลก

ถั่วลิสง ควรส่งเสริมให้เป็นพืชบริโภคโดยตรง เพราะการผลิตน้ำมันถั่วลิสงมีปัญหา หลายประการ ได้แก่ ปัญหาของอุปทานมีน้อยและคุณภาพเหมาะแก่การบริโภคโดยตรงมากกว่าจะ ใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัดน้ำมัน และน้ำมันถั่วลิสงเหมาะสำหรับใช้เป็นน้ำมันทำขนม ซึ่งต้องการ วัตถุดิบที่มีคุณภาพและกระบวนการที่เหมาะสม จึงทำให้ราคาค่อนข้างสูง ควรจะมีการควบคุม คุณภาพน้ำมันเพื่อกำจัดอัลฟาทอกซิน ดังนั้นน้ำมันถั่วลิสงจึงไม่จัดอยู่ในประเภทเดียวกับน้ำมันพืชอื่น ๆ

กากถั่วลิสงเป็นอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพสูง แต่กากถั่วลิสงของไทยมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน เนื่องมาจากปัญหาอัลฟาทอกซิน ดังนั้นจึงไม่เหมาะสมจะส่งเสริมเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม อาหารสัตว์

ทานตะวัน เหมาะสำหรับเป็นพืชเสริมในช่วงที่ถั่วเหลืองเกิดขาดแคลน เพื่อให้ได้ น้ำมันที่มีคุณภาพแทนถั่วเหลือง เพราะทานตะวันมีฤดูเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวที่สอดคล้องกับ ช่วงที่ถั่วเหลืองขาดแคลน สำหรับกากเมล็ดทานตะวันแม้ว่าจะมีคุณค่าทางอาหารต่ำกว่าถั่วเหลือง แต่ก็ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ได้ โดยเป็นอาหารเพื่อให้หมักท้อง ซึ่งในขณะนี้ การเพาะปลูกทานตะวันยังอยู่ในช่วงการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นจึงยังไม่ควรส่งเสริม

งา ควรส่งเสริมเพื่อใช้ในการบริโภคโดยตรงเป็นอันดับแรก และเพื่อใช้ในการสกัด น้ำมันเป็นอันดับสอง เนื่องมาจากกลุ่มทางการส่งออกเมล็ดงาในปัจจุบันสูงมาก โดยส่งออกประมาณ ร้อยละ 50 ของงาที่ผลิตได้ จึงควรปรับปรุงคุณภาพของเมล็ดงา

น้ำมันงาเป็นน้ำมันที่มีราคาแพง และวัตถุประสงค์ของการใช้แตกต่างกับน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาทางการตลาดเหมือนน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ

น้ำมันปาล์ม ส่วนที่นำไปใช้บริโภคเป็นคู่แข่งของน้ำมันถั่วเหลือง ดังนั้นตลาดน้ำมันถั่วเหลืองจึงขึ้นอยู่กับราคาของน้ำมันถั่วเหลือง และราคาน้ำมันปาล์ม อย่างไรก็ตาม น้ำมันปาล์ม เป็นพืชที่ให้ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่สูง เท่าที่ผ่านมาน้ำมันปาล์มให้ผลผลิตสูงกว่าถั่วเหลือง ดังนั้นต้นทุนต่อหน่วยของการผลิตน้ำมันปาล์มจะลดลงได้มากกว่าระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โอกาสที่น้ำมันถั่วเหลืองจะมีราคาแข่งขันกับน้ำมันปาล์มนั้นจะเป็นไปได้ยาก สำหรับน้ำมันปาล์มที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรมจะแข่งขันกับน้ำมันมะพร้าว ดังนั้นจึงควรมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชน้ำมันแต่ละชนิด เพื่อสนองความต้องการของตลาด เช่น น้ำมันถั่วเหลืองควรจะใช้เพื่อการบริโภค ในขณะที่น้ำมันปาล์ม ควรจะนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร หรือส่งออกไปขายแข่งขันกับน้ำมันปาล์มของมาเลเซีย

มะพร้าว ในปัจจุบันนี้ปัจจัยที่กำหนดปริมาณการซื้อขายมะพร้าวตากแห้งเพื่อใช้ในการสกัดน้ำมันมะพร้าวก็คือ ราคามะพร้าวอ่อน กล่าวคือ ถ้าราคามะพร้าวอ่อนมีราคาต่ำลง ปริมาณมะพร้าวตากแห้งก็จะมีมากขึ้น และปริมาณน้ำมันมะพร้าวก็น่าจะมากขึ้นด้วย ดังนั้นการผลิตมะพร้าวเพื่อบริโภคโดยตรง ควรได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล

น้ำมันรำข้าว น้ำมันเมล็ดฝ้ายและน้ำมันเมล็ดถั่ว ในปัจจุบันใช้น้ำมันดังกล่าวเป็นน้ำมันผสมเพื่อชดเชยน้ำมันพืชหลัก ๆ ในฤดูที่ขาดแคลน เช่น น้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลือง เพราะน้ำมันดังกล่าวนี้มีราคาถูก ทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำมันพืชลดลง

ปริมาณน้ำมันทั้งสามชนิดนี้ จะขึ้นอยู่กับภาวะการใช้ประโยชน์พืชผลนั้น ๆ โดยที่มันและฝ้ายใช้เส้นใย ส่วนรำข้าวก็ขึ้นอยู่กับผลผลิตข้าวเปลือก และขึ้นอยู่กับความต้องการใช้รำข้าวเป็นอาหารสัตว์โดยตรง ดังนั้นปริมาณการสกัดน้ำมันพืชเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับปริมาณการเพิ่มขึ้นของการเพาะปลูกพืชเหล่านั้นโดยตรง ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความต้องการน้ำมันดังกล่าวนั้น ในอนาคตเมื่อการผลิตน้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันปาล์มมีมากขึ้น น้ำมันทั้งสามชนิดนี้คงจะมีการผลิตลดลงด้วย